

DOI: <https://doi.org/10.32820/2074-8922-2024-82-14-23>
УДК 378.046.4

ПЛАНУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

© Божко Н. В.

Українська інженерно-педагогічна академія

Інформація про автора:

Божко Наталія Василівна: ORCID: 0000-0003-0685-5037; natvb@ukr.net, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри «Педагогіки, методики та менеджменту освіти», Українська інженерно-педагогічна академія; вул. Університетська, 16, м. Харків, 61003, Україна.

Стаття присвячена плануванню професійного розвитку педагога професійного навчання. У статті акцентується увага на важливості відповідності педагогів професійного навчання, що займаються підготовкою кваліфікованих кадрів для економіки України, вимогам сьогодення. Зазначено, що забезпечити відповідність вимогам сьогодення можливо завдяки постійному розвитку педагогів професійного навчання.

Визначено, що актуальність професійного розвитку педагога професійного навчання визначається швидкими змінами у сфері освіти та технологій, постійним розвитком нових методик навчання, використанням сучасних технологій навчання.

Окреслені питання навчання та професійного розвитку педагога професійного навчання згідно з професійним стандартом «Педагог професійного навчання» та «Порядком підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників».

Охарактеризовані визначення поняття «професійний розвиток» та його вплив на траєкторію професійного розвитку та побудову кар'єри педагогом професійного навчання.

Запропоновано Щоденник професійного розвитку педагога професійного навчання, як документ, що дозволяє планувати свій професійний розвиток та окреслювати план дій. В основу розробки Щоденника покладено трудові функції та професійні компетентності визначені професійним стандартом «Педагог професійного навчання». Основна мета Щоденника професійного розвитку педагога професійного навчання полягає в систематизації та відстеженні основних аспектів професійного зростання. У статті розглядаються основні аспекти планування такого розвитку, зокрема визначення цілей, вибір методів та засобів, а також подолання можливих перешкод. Розглядаються практичні поради щодо визначення пріоритетів у професійному розвитку, використання ресурсів та залучення до підтримки.

Підкреслено, що Щоденник професійного розвитку є інструментом, який допомагає педагогу визначити свої цілі, планувати дії для їх досягнення, рефлексувати над власним професійним розвитком, а також аналізувати та вдосконалювати свою педагогічну практику.

Стаття закликає педагогів професійного навчання до постійного самовдосконалення та використання можливостей для підвищення своєї кваліфікації.

Ключові слова: педагог професійного навчання, професійний розвиток, траєкторія професійного розвитку, щоденник професійного розвитку, професійний стандарт, професійні компетентності.

N.Bozhko "Planning the professional development of the vocational training teacher".

The article is devoted to planning the professional development of a teacher of vocational training. The article focuses attention on the importance of compliance of teachers of professional training, engaged in training qualified personnel for the economy of Ukraine, to the requirements of today. It is noted that it is possible to ensure compliance with today's requirements thanks to the constant development of teachers of professional training.

It was determined that the relevance of the professional development of a vocational training teacher is determined by rapid changes in the field of education and technology, the constant development of new training methods, and the use of modern training technologies.

The issues of training and professional development of a teacher of vocational training are outlined in accordance with the professional standard "Teacher of vocational training" and "Procedure for improving the qualifications of pedagogical and scientific-pedagogical workers".

The definition of the concept of "professional development" and its influence on the trajectory of professional development and career building by a vocational education teacher are characterized.

The Diary of professional development of a teacher of vocational training is proposed as a document that allows you to plan your professional development and outline a plan of action. The work functions and professional competences defined by the professional standard "Vocational Education Teacher" are the basis for the development of the Diary. The main purpose of the Vocational Teacher's Professional Development Diary is to systematize and track the main aspects of professional growth. The article considers the main aspects of planning such development, in particular, defining goals, choosing methods and means, as well as overcoming possible obstacles. Practical tips on prioritizing professional development, using resources, and engaging in support are discussed.

It is emphasized that the Diary of professional development is a tool that helps the teacher to define his goals, plan actions to achieve them, reflect on his own professional development, as well as analyze and improve his pedagogical practice.

The article calls on teachers of vocational training to constantly improve themselves and use opportunities to improve their qualifications.

Key words: professional training teacher, professional development, professional development trajectory, professional development diary, professional standard, professional competencies.

Постановка проблеми. Професійна освіта сьогодення покликана забезпечити підготовку робітничих кадрів нової генерації, які володіють професійними компетентностями, необхідними професійними та особистісними якостями, для яких характерна професійна мобільність, саморозвиток, висока громадянська активність та здатність будувати продуктивні стосунки в суспільстві. Відповідальність за підготовку таких фахівців покладена на педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти – педагогів професійного навчання до яких пред'являються підвищені вимоги виходячи із завдань, які вони повинні виконувати у відповідності з Концепцією реформи «Сучасна професійно-технічна освіта» [11].

Педагоги професійного навчання повинні забезпечувати обов'язковий професійний супровід здобувачів освіти, здобуття ними професії, набуття ними навичок підприємництва та побудови кар'єри; оновлювати зміст професійної освіти з конкретних професій з огляду на найкращі міжнародні стандарти та практики, поточні та майбутні потреби ринку праці, нові технології, методи та прийоми навчання, освітні реформи, проводити рефлексивний аналіз власних досягнень тощо [4].

Відповідність педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти вимогам сьогодення можливо забезпечити шляхом підготовки нового покоління педагогів у закладах вищої освіти за оновленими освітніми програмами та підходами до навчання, а також шляхом їх постійного професійного розвитку в процесі здійснення професійної діяльності.

Професійний розвиток для педагога професійного навчання має величезне значення з кількох причин:

- підвищення якості навчання: педагог, який постійно вдосконалює свої навички та знання, може забезпечити більш якісне навчання для своїх учнів, він володіє новітніми методиками та педагогічними підходами, що дозволяє ефективніше працювати зі здобувачами освіти;

- стеження за трендами: сфера професійного навчання постійно змінюється і вдосконалюється. Педагог, який активно розвивається професійно, може бути в курсі останніх трендів та інновацій, що дозволяє йому адаптувати зміст навчання до потреб сучасного ринку праці;

- розвиток кар'єри: професійний розвиток відкриває педагогу нові можливості для росту в професійній сфері. Він може отримати підвищення посади, заробляти більше або навіть перейти на нову цікаву роботу;

- збереження мотивації: постійний професійний розвиток допомагає педагогу залишатися мотивованим та зацікавленим у своїй роботі. Нові знання та навички дозволяють відчувати себе компетентним та досягати нових вершин у своїй кар'єрі.

Отже, професійний розвиток для педагога професійного навчання є ключовим елементом успішної та ефективної роботи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В законодавстві України у сфері освіти прийнято ряд нормативних документів, що регламентують діяльність педагогічних працівників. Зокрема стандарт професійної освіти «Педагог професійного навчання» (наказ МОНУ від 29.12.2022р. №38-ОД) [9], який має пріоритет над кваліфікаційною характеристикою та дозволяє уявити його професійну діяльність, вимоги до освітньої та професійної кваліфікації, врахувати це все при розробці освітніх програм для підготовки

майбутніх фахівців в закладах вищої освіти, а також підвищення кваліфікації.

Навчання та професійний розвиток педагога професійного навчання згідно з професійним стандартом полягає в такому [9]:

- підготовка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) або за спеціальностями інших галузей знань на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти з присвоєнням професійної кваліфікації педагогічного працівника;

- підготовка за відповідною робітничою професією, що підтверджено документом про професійну (професійно-технічну) освіту (при цьому рівень професійної кваліфікації повинен бути вище на один розряд (клас, категорію) встановленого освітньою програмою для випускників закладу професійної (професійно-технічної) освіти) або здобуття освітньо-професійного ступеня фаховий молодший бакалавр на рівні фахової передвищої освіти;

- психолого-педагогічна підготовка та атестація у порядку, визначеному законодавством (для осіб, які мають освіту за спеціальністю інших галузей знань та не мають професійної кваліфікації педагогічного працівника, але яких було призначено на посаду педагога професійного навчання строком на один рік);

- підготовка за спеціальністю 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями), іншими спеціальностями галузі знань 01 Освіта/Педагогіка на другому (магістерському) рівні вищої освіти;

- підвищення кваліфікації у порядку, визначеному законодавством;

- присвоєння (підтвердження) кваліфікаційної категорії, педагогічного звання в порядку, визначеному законодавством.

З огляду на вище зазначене, можна зробити висновок, що педагог професійного навчання повинен мати як професійно-технічну, так і вищу освіту, які забезпечують його комплексне навчання і підготовку до професійної педагогічної діяльності, і передусім допомагають отримати необхідні теоретичні знання та практичні навички у відповідній промисловій галузі (що допомагає їм краще розуміти предметну галузь знань) та психолого-педагогічній (що допомагає розробляти педагогічні технології і освітні програми, які відповідають потребам здобувачів освіти і вимогам ринку праці, розуміти психологічні особливості навчання та розвитку здобувачів освіти, планувати та організувати навчальну діяльність тощо).

Педагог професійного навчання має відповідати певним вимогам для успішного виконання своєї професійної діяльності. Ці вимоги визначені професійним стандартом, стисла характеристика яких представлена в таблиці 1. Ключовим елементом забезпечення якісної та ефективної освіти в сучасному світі є постійне підвищення професійного рівня, педагогічної та фахової майстерності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, тобто їх професійний розвиток. Професійний розвиток є постійним процесом, оскільки сучасні умови праці вимагають від фахівців постійного вдосконалення, адаптації до нових вимог та технологій.

Професійний розвиток педагогічних працівників передбачено «Порядком підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників» затвердженому Постановою КабМіну України від 21.09.2019р. №800 [7], який полягає в:

- удосконаленні раніше набутих та/або набуття нових компетентностей у межах професійної діяльності або галузі знань з урахуванням вимог відповідного професійного стандарту;

- набутті особою досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності та/або професії, та/або займаної посади;

- формуванні та розвитку цифрової, управлінської, комунікаційної, медійної, інклюзивної, мовленнєвої компетентностей тощо.

Постановка завдання. Мета статті полягає в розгляді важливості постійного самовдосконалення для педагога професійного навчання з метою підвищення якості навчання та розвитку кар'єри в сучасному освітньому середовищі, розкритті основних аспектів професійного розвитку, методів та засобів його здійснення, а також перешкод, які можуть виникнути на цьому шляху.

Виклад основного матеріалу. Педагог професійного навчання, як і будь-який педагогічний працівник, не повинен зупинятися в своєму професійному розвитку отримавши диплом про вищу освіту. Зміни в різних сферах, які відбуваються навколо нас, впливають на наше особисте та професійне життя, на наш розвиток та вдосконалення.

Наведемо декілька визначень поняття «професійний розвиток».

Таблиця 1

Вимоги до педагога професійного навчання (у відповідності до професійного стандарту [9])

Мета діяльності: організація і здійснення педагогічної діяльності, зокрема професійно-практичної підготовки здобувачів освіти, в закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої, вищої освіти та інших суб'єктах освітньої діяльності	
Трудові функції	Професійні компетентності
Планування освітнього процесу	Здатність вивчати, аналізувати та застосовувати навчальну, наукову, правову та іншу інформацію щодо планування освітнього процесу
	Здатність планувати заняття з професійно-теоретичної та професійно-практичної підготовки
	Здатність планувати різні форми та види організації професійної підготовки і виховної роботи
	Здатність добирати методи, засоби, технології навчання, виховання і розвитку здобувачів освіти
	Здатність планувати освітній процес в умовах інклюзивного середовища
	Здатність планувати освітній процес у нестандартних умовах
	Здатність планувати взаємодію із різними суб'єктами освітньої діяльності
Здійснення освітнього процесу	Здатність формувати зміст освітніх компонентів відповідно до вимог освітніх стандартів/програм
	Здатність здійснювати освітній процес з використанням різних форм, видів, методів, засобів та технологій навчання
	Здатність здійснювати контроль та оцінювання результатів навчання здобувачів освіти
	Здатність здійснювати освітній процес в інклюзивному середовищі
	Здатність здійснювати освітній процес в нестандартних умовах
	Здатність створювати безпечне освітнє середовище на основі дотримання правил безпеки життєдіяльності, охорони праці та цивільного захисту
Здійснення самоосвітньої діяльності	Здатність оволодівати перспективним педагогічним досвідом та застосовувати його у професійній діяльності
	Здатність до професійного розвитку шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти
Здійснення методичної роботи	Здатність здійснювати методичну роботу
	Здатність проводити методичні заходи відповідно до планів роботи методичних структурних підрозділів закладів освіти та інших суб'єктів освітньої діяльності
Здійснення експериментальної роботи	Здатність здійснювати експериментальну роботу
Здійснення проєктної діяльності	Здатність до проєктної діяльності у сфері освіти
	Здатність реалізовувати національні та міжнародні проєкти у сфері освіти та партнерства
Проведення профорієнтаційної роботи	Здатність організувати профорієнтаційну роботу з учнівською молоддю
	Здатність здійснювати моніторинг затребуваних на ринку праці професійних кваліфікацій
Консультації з кар'єрного розвитку здобувачів освіти	Здатність консультувати здобувачів освіти з кар'єрного розвитку
	Здатність підтримувати зв'язки з підприємствами, організаціями щодо планування кар'єрного розвитку здобувачів освіти

Професійний розвиток - це стратегія успіху, яка дозволяє працівникам досягати своїх цілей, розвиватися у своїй кар'єрі та відчувати себе задоволеними від своєї роботи [8].

Професійний розвиток включає в себе підвищення кваліфікації та адаптацію до змін

у робочому оточенні, що дозволяє працівнику ефективно працювати в сучасних умовах [12].

Професійний розвиток - це процес систематичного набуття та удосконалення знань, навичок, компетентностей та інших професійних якостей, необхідних для успішної

діяльності в конкретній професійній галузі. Цей процес спрямований на підвищення рівня кваліфікації та ефективності працівника, його адаптацію до змін у професійному середовищі, а також на досягнення кар'єрних цілей та особистого розвитку [3].

Планувати свій професійний розвиток доречно маючи окреслений план дій. Допомогти в цьому може професійний стандарт «Педагога професійного навчання» та розроблений нами на його підставі Щоденник професійного розвитку педагога професійного навчання, який дозволить спланувати траєкторію професійного розвитку та побудувати свою кар'єру. За основу розробки Щоденника професійного розвитку педагога професійного навчання було взято Щоденник професійного розвитку вчителів школи, що створений в рамках Проекту фінської підтримки реформи української школи «Навчаємось разом» [10].

Вище було згадано, що Щоденник дозволить спланувати траєкторію професійного розвитку та побудувати свою кар'єру, тому вважаємо за потрібне розкрити і ці поняття.

Траєкторія професійного розвитку - це шлях, по якому працівник рухається у процесі свого професійного зростання. Це концепція, що відображає послідовність етапів, досягнення цілей та отримання нових навичок і компетентностей у професійній сфері. Траєкторія професійного розвитку може бути різноманітною для кожного працівника і залежати від його цілей, інтересів, особистих рис і можливостей. Вона може включати такі етапи, як навчання, стажування, отримання досвіду роботи на різних посадах, проходження спеціалізованих курсів і тренінгів, отримання сертифікатів та інші заходи з розбудови потенціалу та розвитку у професійній сфері [2].

Кар'єра - це швидке й успішне просування в державній, громадській, науковій чи іншій діяльності, досягнення престижу, прибутку тощо [1].

Кар'єра - це шлях до професійного успіху, досягнення соціального статусу і становища [6].

Будувати кар'єру для педагога професійного навчання означає планувати і розвивати свою професійну діяльність у цій сфері з метою досягнення успіху, визначеного як особистим, так і професійним зростанням. Планування кар'єрного росту включає можливість зміни посади, отримання більш відповідальних завдань і відносно вищої заробітної плати.

Щоденник професійного розвитку педагога професійного навчання розроблений

нами з метою розуміння, які компетентності та на якому рівні у вас сформовані, які ви ще хочете продовжити розвивати та вдосконалювати; структурування плану ваших дій, аналізу результатів професійного зростання. Щоденник професійного розвитку передбачений для самостійної роботи з ним педагогом професійного навчання. Це може бути як окреме друковане видання, в якому вам слід заповнювати відповідні сторінки, а може бути і самостійно створений вами у звичайному зошиті з урахуванням наших рекомендацій. Щоденник – це ваш робочий інструмент, тому в ньому можна робити помітки, креслити, малювати.

Планування професійного зростання ми пропонуємо робити, орієнтуючись на конкретну професійну компетентність (перелік вказаний в таблиці 1). Для кожної професійної компетентності зазначаються знання та вміння (беруться з професійного стандарту педагога професійного навчання), які повинні бути сформовані в педагога професійного навчання (приклад наведено в таблиці 2).

Ваш рівень володіння вказаними знаннями та вміннями пропонується вказати на відповідних діаграмах (шаблони діаграм представлені рис.1). На діаграмі для визначення рівня володіння знаннями по горизонталі слід вказати умовні позначення тих знань, які відносяться до конкретної компетентності (наприклад, для професійної компетентності А1, зазначеної в таблиці 2, це такі умовні позначення як А1.31, А1.32, А1.33, А1.34), а на діаграмі для визначення рівня володіння відповідними вміннями – по горизонталі слід вказати умовні позначення тих вмінь, які відносяться до конкретної компетентності (наприклад, для професійної компетентності А1, зазначеної в таблиці 2, це такі умовні позначення як А1.У1, А1.У2, А1.У3, А1.У4). Кількість умовних позначень знань та вмінь визначається конкретною компетентністю. Значення по вертикальній вісі для визначення вашого рівня знань та вмінь вже конкретизовані. Заповнення діаграм надасть змогу самостійно визначити, яких знань бракує та, які вміння треба вдосконалити.

Такі діаграми (рис. 1) можна скласти для всіх професійних компетентностей визначених професійним стандартом. Можна відразу здійснити комплексну оцінку сформованості у вас всіх професійних компетентностей передбачених професійним стандартом, а можна це робити поступово (по мірі необхідності).

Таблиця 2

Приклад професійної компетентності педагога професійного навчання, а також знання та вміння, наявність яких забезпечує її формування (у відповідності до професійного стандарту [9])

Професійна компетентність А1. Здатність вивчати, аналізувати та застосовувати навчальну, наукову, правову та іншу інформацію щодо планування освітнього процесу	
Знаю	Вмію
A1.31. Сучасні наукові підходи та тенденції до організації освітнього процесу	A1.У1. Аналізувати актуальні тенденції в галузі професійної освіти
A1.32. Нормативно-правове забезпечення освітнього процесу	A1.У2. Застосовувати нормативно-правові документи у плануванні освітнього процесу
A1.33. Джерела та способи пошуку наукової, навчально-методичної інформації	A1.У3. Здійснювати пошук необхідної навчально-методичної та фахової літератури
A1.34. Внутрішню систему забезпечення якості освіти	A1.У4. Дотримуватись вимог системи забезпечення якості освіти

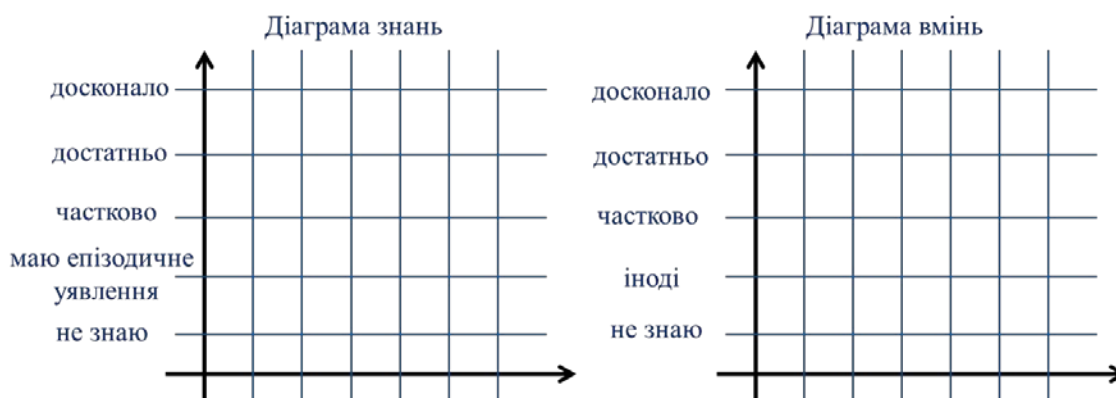

Рис. 1. Шаблони діаграм для визначення рівня володіння знаннями та вміннями, які відносяться до конкретної компетентності

Після визначення свого поточного рівня знань та вмінь з конкретної професійної компетентності (або компетентностей) слід визначити топ 3 цілі та план їх досягнення з конкретизацією у часі.

Для цього слід скористатися концепцією формулювання цілей – SMART.

SMART-цілі - це концепція формулювання цілей, яка допомагає зробити їх більш конкретними, вимірюваними, досяжними, реалістичними та часово обмеженими. Акронім SMART складається з таких складових [14]:

- Specific (конкретність): ціль повинна бути чітко визначеною та специфічною, щоб уникнути двозначності та неоднозначності (наприклад, замість «покращити професійні навички», ви можете написати «закінчити онлайн-курс (вказати його конкретну назву)»);

- Measurable (вимірюваність): ціль повинна бути вимірюваною, щоб мати можливість об'єктивно визначити, чи досягнута вона (наприклад, «проводити оцінку

знань та вмінь після кожного завершеного модулю курсу»);

- Achievable (досяжність): ціль повинна бути реалістичною та досяжною, враховуючи ваші ресурси та обставини;

- Relevant (відповідність): ціль повинна бути відповідною вашим потребам та цінностям, а також співвідноситися з вашим контекстом та поточними завданнями;

- Time-bound (часове обмеження): ціль повинна мати чіткий термін досягнення, щоб стимулювати дії та визначити конкретний проміжок часу для досягнення результату (наприклад, «закінчити онлайн-курс (вказати його конкретну назву) до (вказати конкретний термін)). Встановлення конкретного терміну допоможе вам стежити за своїм прогресом та дотримуватися графіку.

Для візуалізації визначених вами цілей можна скористатися таблицею (таблиця 3).

Для досягнення поставлених цілей слід визначити ресурси, які вам в цьому допоможуть. Професійний розвиток педагога

Таблиця 3

Постановка цілей та план їх досягнення

Топ 3-цілі			
Ціль 1			
Ціль 2			
Ціль 3			
Мої цілі	Що робитиму	Від	До
Ціль 1			
Ціль 2			
Ціль 3			

професійного навчання може відбуватися за допомогою різноманітних методів та засобів.

1. Участь у курсах та тренінгах. Відвідування спеціалізованих курсів, тренінгів та семінарів з питань педагогіки, методики викладання та інновацій у професійній освіті.

2. Самостійне вивчення. Читання спеціалізованої літератури, перегляд відео та відвідування вебінарів з відповідних тем.

3. Наставництво та менторство. Робота з досвідченим колегою або наставником, який може допомогти у вирішенні педагогічних завдань та поділитися досвідом.

4. Підвищення кваліфікації. Отримання додаткової освіти, наприклад, викладання певних предметів або використання нових методик навчання.

5. Участь у професійних спілках та організаціях. Долучення до об'єднань педагогів, участь у роботі конференцій, колективних проєктах та обмін досвідом з колегами.

6. Використання інтерактивних технологій. Опанування новими методиками навчання, заснованими на використанні сучасних технологій, таких як віртуальна реальність та онлайн-платформи.

7. Проведення досліджень та публікації. Залучення до науково-дослідницької діяльності, проведення педагогічних досліджень та публікація отриманих результатів.

Ці методи та інструменти можна використовувати окремо або в поєднанні один з одним для ефективного професійного розвитку педагогів професійного навчання. Усі люди різні і надають перевагу різним форматам навчання. Поміркуйте, які види та форми професійного розвитку підходять саме вам. Водночас не бійтеся експериментувати. Лише так можна дізнатися, чи буде корисним для вас той чи інший ресурс. Ресурси саме і допоможуть визначитися вам, що ви будете робити для досягнення визначених вами цілей (таблиця 3).

Після досягнення поставлених вами цілей зафіксуйте показники вашого успіху. Це можна зробити шляхом відображення змін показників на діаграмах знань та вмій, які ви заповнювали на початку планування свого професійного розвитку (приклад на рис.2). Приклад наведено для умовної компетентності X, а також знань (Z) та вмій (Y), що забезпечують її формування.

Ваші досягнення можна фіксувати на діаграмах, просто записувати в Щоденник, відсвятковувати ваші перемоги, а також окреслювати плани на майбутнє.

Шлях професійного розвитку педагога професійного навчання може бути ускладненим різними перешкодами. Деякі з найбільш поширених перешкод включають:

- відсутність часу - педагоги професійного навчання часто мають велику навантаженість, що може ускладнювати відвідування курсів або проведення додаткових досліджень;

- фінансові обмеження - участь у курсах, тренінгах та інших формах професійного розвитку може бути дорогим, що ставить педагогів у складну фінансову ситуацію;
- відсутність підтримки адміністрації - не завжди адміністрація закладу освіти підтримує ініціативи з професійного розвитку педагогів, що може ускладнювати їх реалізацію;

- технологічні перешкоди - недостатня доступність та навички використання сучасних технологій можуть ускладнювати здійснення професійного розвитку через онлайн-ресурси та курси;

- відсутність мотивації - деякі педагоги можуть втратити мотивацію до професійного розвитку через різні фактори, такі як рутинна робота або відчуття втоми;

- недостатня підтримка колег - брак підтримки та спілкування з колегами може ускладнювати процес професійного розвитку, який часто відбувається у колективі.

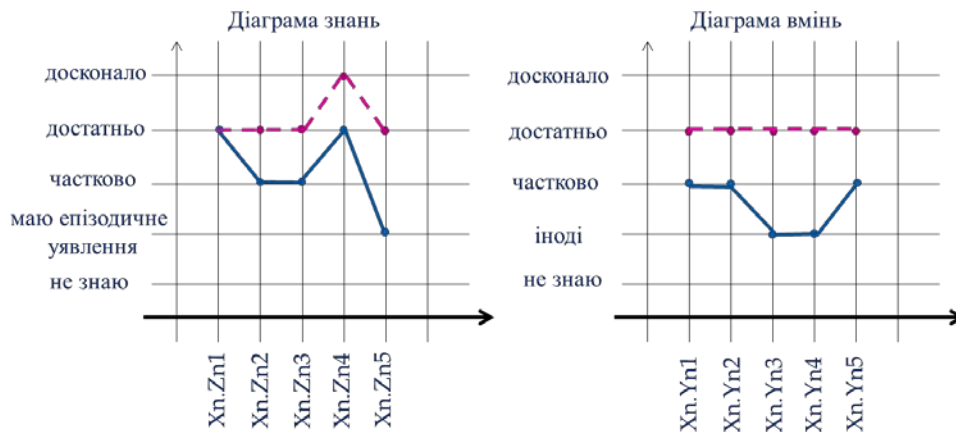

Рис.2. Приклад відображення змін показників на діаграмах знань та вмінь

Для подолання зазначених вище перешкод на шляху професійного розвитку педагога професійного навчання пропонуємо скористатися наступними порадами:

- планування часу - спробуйте визначити пріоритети та розподілити час так, щоб знайти можливість для професійного розвитку, навіть короткі перерви можуть бути використані для вивчення нового матеріалу чи виконання завдань;

- використання ресурсів - вивчайте доступні онлайн курси, ресурси та матеріали, які можуть допомогти у вашому професійному розвитку, вони можуть бути безкоштовними або доступними за помірну плату;

- залучення до підтримки - обговоріть свої професійні цілі з адміністрацією, колегами або наставниками. Вони можуть надати поради, підтримку або ресурси для допомоги вам у професійному розвитку;

- створення плану дій - сформулюйте чіткий план дій для досягнення своїх професійних цілей. Включіть конкретні кроки, терміни та ресурси, які вам потрібні;

- розвиток мотивації - знайдіть джерела мотивації, які допоможуть вам витримати труднощі на шляху досягнення цілей. Це може бути внутрішня мотивація або підтримка ззовні;

- користування можливостями - використовуйте можливості для професійного розвитку, які надаються вашим закладом освіти, професійними організаціями або іншими освітніми установами;

- постійне самовдосконалення - розвивайте у собі бажання навчатися та розвиватися, навіть у ситуаціях, коли це може бути важким.

Рівень професійного розвитку педагога професійного навчання може впливати на різні

аспекти його професійної діяльності та на загальну якість навчання, а саме:

- якість викладання (чим вищий рівень професійного розвитку, тим більше знань та навичок має педагог для ефективного викладання матеріалу та розвитку здобувачів освіти);

- використання сучасних методів навчання (високий рівень професійного розвитку може сприяти використанню сучасних методів та технологій навчання, що покращує якість освіти);

- мотивацію здобувачів освіти (досвідчений та добре підготовлений педагог може бути більш мотивуючим для тих, хто навчається, що сприяє підвищенню їхнього навчального успіху);

- інновації та розвиток закладу освіти (педагог з високим рівнем професійного розвитку може сприяти впровадженню інноваційних підходів та розвитку навчального закладу);

- професійну репутацію (педагог з високим рівнем професійного розвитку може мати відмінну репутацію серед колег та здобувачів освіти, що впливає на його авторитет та вплив у навчальному закладі);

- кар'єрні можливості (рівень професійного розвитку може впливати на кар'єрні можливості педагога, включаючи можливість отримання вищих посад та більш високу заробітну плату).

Як зазначалося вище, професійний розвиток педагогічних працівників передбачає розвиток раніше набутих компетентностей або набуття нових компетентностей у їхній професійній діяльності чи галузях знань з урахуванням вимог відповідних професійних стандартів. Ми розглянули приклад

професійного розвитку педагога професійного навчання на підставі аналізу сформованості в нього професійних компетентностей визначених професійним стандартом. Але світ змінюється дуже швидко, і може статися так, що професійних компетентностей, що містяться у професійному стандарті, буде недостатньо для якісного здійснення професійної діяльності. Тому важливо не зупинятися на досягнутому, а постійно розвиватися. Здійснити діяльність з опанування нової компетентності можна за таким саме принципом, який описаний у нашій статті, використовуючи для цього Щоденник професійного розвитку педагога професійного навчання, наповнюючи його новим змістом у відповідності до власних потреб.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Професійний розвиток і прагнення до самовдосконалення є важливою складовою професійної діяльності

Список використаних джерел:

1. Добровольська О. Навички для успішної кар'єри : [курс для здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти] / О. Добровольська, М. Саприкіна, Т. Деркач. – Київ : Центр «Розвиток КСВ», 2020. - 300 с.
2. Ієвлев О. М. Професійно-педагогічна мобільність викладача : навч. посібник / О. М. Ієвлев. – Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2020. – 136 с.
3. Муқан Н. Професійний розвиток педагогів: теорії, концепції, підходи / Н. Муқан, І. Грогодза // Порівняльні педагогічні студії. - 2013. - № 4(18). - С.154-160.
4. Педагог професійної школи : метод. посібник / Нестерова Л. В., Лузан П. Г., Манько В. М., Герлянд Т. М., Петрова М. Я., Романенко Л. В., Слатвінська О. А., Шевчук Л. І., Шиманоський М. М. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 200 с.
5. Педагогічна майстерність : підручник для вищих пед. навч. закладів / І. А. Зязюн [та інші] ; ред. І. А. Зязюн. – Київ : Вища шк., 2004. – 424 с.
6. Підготовка учнів ПТНЗ до планування й реалізації професійної кар'єри: теорія і практика : монографія / [Алексеева С. В., Закатнов Д. О., Орлов В.Ф. та ін.] ; за наук. ред. Д. О. Закатнова. – Київ : ТОВ «НВП Поліграфсервіс», 2014. – 196 с.
7. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників : Постанова Каб. М-в України від 21.09.2019 р. № 800. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 01.05.2024р.).
8. Посібник з підвищення кваліфікації в сфері дидактики вищої школи: у рамках співробітництва з Акад. наук. підвищення кваліфікації при Пед. ін-ті м. Гейдельберга / [авт.,

педагогічного працівника, оскільки підвищує його знання та вміння, покращує якість навчання та сприяє особистому й професійному зростанню. Враховуючи можливості сьогодення, професійний розвиток може бути різноманітним: від участі в курсах та тренінгах до самостійного вивчення літератури та спілкування з колегами. При цьому слід пам'ятати, що професійний розвиток педагога професійного навчання має велике значення для професійного розвитку інших людей. Тому ніколи не слід зупинятися на досягнутому, а йти вперед у своєму самовдосконаленні. Правильне планування професійного зростання можливо здійснити за допомогою Щоденника професійного розвитку, принцип роботи з яким було надано в цій публікації. Перспективами подальшого дослідження вбачаємо розробку рекомендацій із різних напрямів професійної діяльності педагогів професійного навчання.

тренери : Ф. Еглаіл, Т. Леонгард, З. Шанне та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України. – Київ : Фенікс, 2012. – 216 с.

9. Про затвердження професійного стандарту «Педагог професійного навчання» : наказ Ін-ту проф. освіти Нац. акад. пед. наук України від 29.12.2022 р. № 38-ОД. – Режим доступу : <https://register.nqa.gov.ua/profstandart/pedagog-profesijnogo-navcanna-2> (дата звернення 01.05.2024р.).

10. Про реалізацію проекту «Фінська підтримка реформи української школи» : угода Каб. М-в України від 05.03.2018 р. № 246-001-18. – Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246_001-18#Text (дата звернення 01.05.2024р.).

11. Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері професійної (професійно-технічної) освіти “Сучасна професійна (професійно-технічна) освіта” на період до 2027 року : розпорядження Каб. М-в України від 12.06.2019 р. №419-р. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text> (дата звернення 01.05.2024р.).

12. Сидоренко В. В. Безперервний професійний розвиток педагога Нової української школи в умовах формальної і неформальної освіти / Психолого-педагогічний супровід професійної підготовки та підвищення кваліфікації фахівців в умовах трансформації освіти : зб. матеріалів 3-ї Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжнародною участю), 25 трав. 2018 р., м. Київ. – Київ : ЦППО ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2018. – С. 34-41.

13. Сорочан Т. М. Професійний розвиток керівників і педагогічних працівників загальноосвітніх навчальних закладів у післядипломній педагогічній освіті регіонального рівня (за матеріалами Луганського обласного

інституту післядипломної педагогічної освіти) / Т. М. Сорочан, А. О. Данильєв, Б. А. Дьяченко, О. М. Рудіна. – Луганськ : СПД Резніков В.С., 2013. – 524 с.

14. Ціль! Як визначати і досягати. 12 найважливіших книжок про те, як втілювати мрії у життя / уклад. ООО «Смарт Ридинг». – Харків : Моноліт Бізз, 2021. – 232 с.

References

1. Dobrovolska, O, Saprykina, M & Derkach, T 2020, *Navychky dlia uspihnoi kariery [Skills for a successful career]*, Tsentr «Rozvytok KSV», Kyiv.

2. Ievliev, OM 2020, *Profesiino-pedahohichna mobilnist vykladacha [Professional and pedagogical mobility of the teacher]*, Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki, Lviv.

3. Mukan, N & Hrohodka, I 2013, 'Profesiinyi rozvytok pedahohiv: teorii, kontseptsii, pidkhody' [*Professional development of teachers: theories, concepts, approaches*], *Porivnialni pedahohichni studii*, no 4, Pp. 154-160.

4. Nesterova, LV, Luzan, PH, Manko, VM, Herliand, TM, Petrova, MI, Romanenko, LV, Slatvinska, OA, Shevchuk, LI & Shymanoskyi, MM 2012, *Pedahoh profesiinoi shkoly [Vocational school teacher]*, Pedahohichna dumka, Kyiv.

5. Ziaziun. IA (ed) 2004, *Pedahohichna maisternist [Pedagogical skill]*, Vyshcha shkola, Kyiv.

6. Zakatnova, DO (ed) 2014, *Pidhotovka uchniv PTNZ do planuvannia y realizatsii profesiinoi kariery: teoriia i praktyka [Training of vocational training students to plan and implement a professional career: theory and practice]*, TOV «NVP Polihrafservis», Kyiv.

7. Kabinet Ministriv Ukrainy 2019, *Poriadok pidvyshchennia kvalifikatsii pedahohichnykh ta naukovopedahohichnykh pratsivnykiv [The procedure for improving the qualifications of pedagogical and research-pedagogical workers]*, Postanova vid 21.09.2019r. №800, viewed 01 May 2024 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/800-2019-%D0%BF#Text>>.

8. Nats. akad. derzh. upr. pry Prezydentovi Ukrainy, Ehlail, F et al 2012, *Posibnyk z pidvyshchennia kvalifikatsii v sferi dydaktyky vyshchoi shkoly: u ramkakh spivrobitnytstva z Akad. nauk. pidvyshchennia kvalifikatsii pry Ped. in-ti m. Heidelberha [A manual for advanced training in the field of higher education didactics: in cooperation with the Academy of Advanced Training at the Pedagogical Institute of Heidelberg]*, Feniks, Kyiv.

9. Instytut profesiinoi osvity Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy 2022, *Pro zatverdzhennia profesiinoho standartu «Pedahoh profesiinoho navchannia» [About the approval of the professional standard "Vocational Education Teacher"]*, viewed 01 May 2024 <<https://register.nqa.gov.ua/profstandart/pedagog-profesijnogo-navcanna-2>>.

10. Kabinet Ministriv Ukrainy 2018, *Pro realizatsiiu proiektu «Finska pidtrymka reformy ukraïnskoi shkoly» [About the implementation of the project "Finnish support for Ukrainian school reform"]*, viewed 01 May 2024 <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246_001-18#Text>.

11. Kabinet Ministriv Ukrainy 2019, *Pro skhvalennia Kontseptsii realizatsii derzhavnoi polityky u sferi profesiinoi (profesiino-tekhnichnoi) osvity "Suchasna profesiina (profesiino-tekhnichna) osvita" na period do 2027 roku [On the approval of the Concept of implementation of state policy in the field of professional (professional and technical) education "Modern professional (professional and technical) education" for the period until 2027]*, viewed 01 May 2024 <<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2019-%D1%80#Text>>.

12. Sydorenko, VV 2018, 'Bezperervnyi profesiinyi rozvytok pedahoha Novoi ukraïnskoi shkoly v umovakh formalnoi i neformalnoi osvity' [*Continuous professional development of the teacher of the New Ukrainian School in the conditions of formal and informal education*], *Psykhologo-pedahohichniy suprovod profesiinoi pidhotovky ta pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv v umovakh transformatsii osvity*, 25 travnia 2018 roku, m. Kyiv, TsIPPO DVNZ «Universytet menedzhmentu osvity», Kyiv.

13. Sorochan, TM, Danyliev, AO, Diachenko, BA & Rudina, OM 2013, *Profesiinyi rozvytok kerivnykiv i pedahohichnykh pratsivnykiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv u pisliadyplomnii pedahohichnii osviti rehionalnoho rivnia [Professional development of managers and teaching staff of general educational institutions in postgraduate pedagogical education at the regional level]*, SPD Rieznikov V.S., Luhansk.

14. ООО «Smart Rydynh» 2021, *Tsil! Yak vyznachaty i dosiahaty. 12 naivazhlyvishykh knyzhok pro te, yak vtiliuvaty mrii u zhyttia [Goal! How to define and achieve. 12 most important books on how to make dreams come true]*, Monolit Bizz, Kharkiv.

Стаття надійшла до редакції 10.05.2024 р.